

Koncepce rozvoje Katedry pedagogiky FF UK pro období 2024-2026 (s výhledem na 2028)

Interní výběrové řízení na pozici vedoucího Katedry pedagogiky FF UK

Předkládá: Mgr. et Mgr. Martin Skutil, Ph.D.

Katedra pedagogiky je tradičním pracovištěm v oblasti pedagogické teorie a pedagogického výzkumu. Pro další úspěšný rozvoj katedry shledávám jako podstatné zaměřit se na několik oblastí, které nestojí izolovaně, ale naopak jsou vzájemně provázány.

Studium na Katedře pedagogiky

1. Bakalářské a navazující magisterské neučitelské studium

V roce 2023 byla připravena nová akreditace bakalářského a navazujícího magisterského studia studijního programu Pedagogika. Obě akreditace akcentují hluboký teoretický vhled do pedagogických disciplín, včetně možností jejich aplikace v rámci pedagogické praxe. Studium by zároveň mělo poskytnout také dostatečný prostor pro samostatnou tvůrčí činnost. Cílem je, aby byli studenti v souladu s profilem absolventa připraveni nalézt odpovídající uplatnění na trhu práce, např. na úřadech a institucích všech úrovní zabývajících se výchovou, vzděláváním a sociální péčí, v poradenských institucích apod. Po absolvování příslušných kurzů CŽV mohou získat učitelskou kvalifikaci na různé stupně škol, mimo jiné jako učitelé pedagogiky na středních školách, což nabízí Katedra pedagogiky. V tomto ohledu je třeba dále rozvíjet a inovovat nabídku studijních předmětů, implementovat nejnovější vědecké poznatky nejen z hlediska obsahu, ale také z pohledu získaných pedagogických dovedností. Paralelně s tím je důležité podporovat mezinárodní rozměr studia prostřednictvím studijních pobytů Erasmus+, konferencí a odborných přednášek domácích i zahraničních expertů.

Další důležitou oblastí rozvoje katedry je podpora pedagogických a didaktických kompetencí akademických pracovníků, ať již prostřednictvím učitelských mobilit nebo v rámci dílčích kurzů (nabízených zaměstnancům i na UK) zaměřených na využívání

aktivizačních metod výuky a formativní zpětné vazby. Ke zkvalitnění výuky značně přispívá též kolegiální reflexe, kterou je vhodné v rámci interní spolupráce systematizovat.

2. Doktorské studium

Významnou kapitolou je doktorské studium, které je realizováno ve spolupráci s PdF UK. Mezifakultní spolupráci lze chápat jako pozitivní faktor, který umožňuje absolventům dosáhnout širšího pedagogicko-metodologického rozhledu v domácím i zahraničním kontextu.

Z hlediska dalšího rozvoje DSP je vhodná větší míra zapojení pracovníků katedry do výuky v podobě nabídky nových předmětů pro doktorandy, čímž bude více akcentováno filozoficko-pedagogické specifikum studia na FF UK.

Za podstatný krok lze také považovat aktivnější zapojení doktorandů do tvůrčí činnosti katedry, s čímž souvisí předpoklad navýšení počtu interních studentek a studentů DSP. Tím bude vytvořen prostor pro intenzivnější získávání zkušeností s vědeckou prací, včetně např. možností dlouhodobějších zahraničních stáží.

3. Učitelské studium

Vedle vědecko-výzkumných aktivit a oborové výukové činnosti zajišťuje katedra ve spolupráci s dalšími katedrami obsahově i personálně výuku učitelského studia na FF UK a PŘF UK. Katedra pedagogiky se dlouhodobě podílí na jeho realizaci prostřednictvím přímé výuky, ale také koncepčně v rámci aktivit Centra učitelství.

Podmínkou úspěšné realizace učitelských oborů je spolupráce napříč katedrami FF UK, zejména pak s Katedrou psychologie. Tento požadavek se jeví jako nezbytný v souvislosti s reformou učitelství a se změnou požadavků na profesionalizaci učitelské profese. Katedra pedagogiky bude i nadále zaujímat vůdčí místo při plánování a inovaci učitelských studií, např. v rámci připravovaného projektu OP JAK.

4. Celoživotní vzdělávání a Univerzita třetího věku

Také tato oblast je z hlediska katedry důležitá, neboť kromě odborného základu plní roli vnější prezentace katedry a FF UK jako instituce, která je schopna poskytnout kvalitní vzdělání také širší odborné veřejnosti a dalším zájemcům. Proto také tyto typy studia budou nadále podporovány.

Nutno podotknout, že Katedra pedagogiky je v této oblasti aktivní a v roce 2023 se podařilo akreditovat program ČŽV Učitelství pro střední školy a Učitelství pro střední školy: společenské, ekonomické a právní vědy.

Personální rozvoj katedry

V posledních letech prošla Katedra pedagogiky významnou personální proměnou především kvůli generační výměně akademických pracovníků. Byl tak otevřen jiný prostor pro další dlouhodobou koncepční práci na katedře. V krátkodobém horizontu bude třeba tým doplnit o pracovníka/pracovnici na plný pracovní úvazek s minimální vědeckou hodností Ph.D. pro oblast obecné pedagogiky, sociální psychologie a sociologie výchovy. Z dlouhodobějšího hlediska by bylo vhodné personálně posílit výuku psychologických a speciálně-pedagogických disciplín, a to nejen pro oborové studenty, ale také pro studenty učitelství. Na katedře studuje v prezenční i v kombinované formě studia velké množství (dohledala bych konkrétní čísla) studentů bakalářských i navazujících magisterských programů. Jejich průběžné zkoušení a konzultace závěrečných a jiných prací kladou na všechny vyučující zvýšené nároky. V zájmu katedry je předměty pokrývat vlastními personálními zdroji. Mimo to KPED zajišťuje personálně výuku, která je ukončena zápočty a zkouškami, pro značné počty studujících učitelství na FF a PŘF, což je z hlediska pracovního vytížení také nezanedbatelný faktor.

Nutno však přiznat, že personální zdroje (profesoři, docenti) jsou velmi omezené. Jako nejvhodnější řešení této situace se nabízí podpora stávajících akademických pracovníků v habilitačních řízeních, což je zároveň cesta dalšího vědeckého rozvoje katedry. Kromě zvýšení vědeckého výkonu pracoviště by bylo toto řešení výhodné i z hlediska přípravy akreditací studijních programů. Nutnou podmínkou je však vstřícnost vedení fakulty v oblasti finanční podpory zaměstnanců, aby došlo k motivaci nejen dalšího profesního růstu, ale zejména k podpoře zájmu setrvat nadále na Katedře pedagogiky. V případě přímého získání habilitovaných pracovníků (či profesorů) z jiných institucí je otázka finanční podpory ze strany FF UK ještě významnější.

Mimo finančního zabezpečení je zásadní udržet a dále rozvíjet pozitivní klima na pracovišti, zejména prostřednictvím otevřené komunikace a motivace zaměstnanců akademických i organizačně-administrativních pracovníků pro jejich další profesní rozvoj v rámci KPED. Důležitou součástí této motivace je i dostupnost adekvátního technického a administrativního zázemí katedry.

Podpora internacionalizace

Mezinárodní otevřenost je v dnešní době jedním z klíčových parametrů rozvoje oboru. Využívána by měla být nadále již platná schémata UK (např. bilaterální smlouvy), ale také dosavadní dlouhodobé kontakty vyučujících KPED (Francie, Německo, Polsko...).

Vhodné je posílit krátkodobé i dlouhodobé zahraniční mobility akademických pracovníků i studentů, v rámci kterých se otevírají možnosti přípravy mezinárodních projektů a dílčích publikačních výstupů. Potenciál katedry je také v aktivní nabídce stáží pro zahraniční zájemce v rámci doktorského studia nebo v rámci post-doktorských grantů.

Z dlouhodobějšího hlediska je vhodné rozšířit nabídku předmětů v anglickém jazyce. V případě dobrých finančních a personálních podmínek lze uvažovat o akreditaci navazujícího magisterského studia v angličtině a případně usilovat o získání programu Double-degree s některou z partnerských univerzit.

Tvůrčí a vědecká činnost

Pro rozvoj programu Pedagogika je nezbytná motivace k tvůrčí a vědecké činnosti. Ta musí odpovídat aktuálním požadavkům na kvalitu vědeckých výstupů ve vazbě na Metodiku 17+ a soustředit se na kvalitní vědecké výstupy především v časopisech indexovaných v databázích Web of Science a Scopus. Na druhou stranu ale nelze rezignovat ani na česká periodika, která sice nejsou v mnoha případech součástí těchto světových databází, ale odbornou veřejností jsou dostatečně respektovaná. Důležité je také publikování odborných monografií v českém jazyce, které vytváří odbornou základnu pro vědecký profil katedry a zároveň reprezentuje pracoviště i v očích širší odborné veřejnosti.

KPED je nedílnou součástí pedagogického mezifakultního výzkumu na UK a měla by nadále v této oblasti (Cooperatio) působit. I nadále bude usilovat o získání nejen národních vědeckých grantů typu GAČR, TAČR (nově bude na katedře spoluřešen projekt TAČR), ale také mezinárodních vědeckých projektů s partnerskými zahraničními pracovišti. Další projektovou rovinou bude snaha získat rozvojové evropské projekty (aktuálně např. Erasmus+ Teachers Academy), které jsou, mimo odborného přínosu, cestou k ekonomické i materiální podpoře pracoviště.

Katedra pedagogiky se dlouhodobě zaměřuje především na oblast středoškolského vzdělávání (zejména na gymnáziích). Výše zmíněné personální změny dávají prostor pro diskusi o dlouhodobější vědecké profilaci katedry. Jako nosné se ukazují především

problematika školní pedagogiky a didaktiky, obecně pedagogické, psychologické, historické a filozofické otázky výchovy a vzdělávání, a také problematika školního poradenství. Všechny tyto oblasti nabízí velký výzkumný potenciál, jejich zpracování je však otázkou širšího pojetí, což předpokládá vznik menších vědeckých týmů, které budou schopny interdisciplinárního tematického přesahu.

Třetí role katedry a její prezentace navenek

Pro udržitelnost katedry je třeba motivovat zájemce o studium neučitelské pedagogiky i učitelských oborů na FF UK. Možnou cestou je aktivní marketing katedry, která bude prezentována jako dynamické pracoviště poskytující kvalitní vzdělání. Toho lze dosáhnout prostřednictvím různých informačních kanálů, např. moderních webových stránek, sociálních sítí, informačních a motivačních letáků nebo propagačních videí. Zde je důležitá nejen aktivní spolupráce nejen napříč katedrami ale i s vedením FF UK.

Nedílnou součástí rozvoje katedry je také aktivní participace v rámci profesní i širší komunity na odborných i veřejných diskusích a konferencích k současným otázkám výchovy a vzdělávání, včetně např. reformy kurikula, diskusích o podobě strategických dokumentů nebo kompetencích učitele.

Nejen s ohledem na učitelská studia, ale také ve vazbě na image katedry je nezbytné, aby bylo udržena a prohloubena aktivní spolupráce se školami v rámci pedagogických praxí.

Katedra pedagogiky na FF UK by si měla udržet svůj specifický charakter ve srovnání s katedrami pedagogiky na ostatních filozofických a pedagogických fakultách, což vychází z již nastartované koncepce současného vedení katedry. Po dokončení nadcházejícího funkčního období by měla být katedra dlouhodobě personálně stabilní a poskytovat zaměstnancům trvalou podporu v jejich kariérním růstu. To implikuje odpovídající vědecký výkon pracovníků, větší míru internacionalizace katedry a v neposlední řadě také zvýšení kvality výuky v rozsahu, který katedra garantuje nejen interně, ale také napříč katedrami a fakultami UK.

v Praze 21. 11. 2023